

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Чорноморського національного

університету імені Петра Могили

доктор технічних наук, професор

Л.П. Клименко

8 травня 2022 р.

ВИСНОВОК

Чорноморського національного університету імені Петра Могили щодо дисертації **Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли** на тему «Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»)

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

фахового семінару кафедр: публічного управління та адміністрування; місцевого самоврядування та регіонального розвитку;
соціальної роботи, управління і педагогіки Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили
від «10» травня 2022 року.

ПРИСУТНІ:

1. Ємельянов Володимир Михайлович, д.держ.упр., професор (директор Інституту державного управління);
2. Андріяш Вікторія Іванівна, д.держ.упр, доцент;
3. Антонова Людмила Володимирівна, д.держ.упр., професор;
4. Верба Світлана Миколаївна, доцент б.в.з.;
5. Євтушенко Олександр Никифорович, д.політ.н., професор (зав. кафедри);
6. Шульга Анастасія Алімівна, к.держ.упр, доцент б.в.з.
7. Кабаєва Аліна Іванівна, завідувача кабінетом кафедри публічного управління та адміністрування;
8. Козлова Людмила Василівна, к.держ.упр, доцент;
9. Малікіна Оксана Анатоліївна, ст. викладач;
10. Палагнюк Юліана Вікторівна, д.держ.упр., професор;
11. Акімова Тетяна Юріївна, к.держ.упр, доцент б.в.з.;
12. Сорока Світлана Вікторівна, д.держ.упр., професор;
13. Сай Дмитро Вікторович, к.пед.н., доцент;

14. Стоян Олександра Юріївна, д.держ.упр., професор;
15. Тимофеев Сергій Павлович, к.держ.упр, доцент;
16. Іванов Микола Семенович, д.політ. наук, професор;
17. Штиршов Олександр Миколайович, к.держ.упр, доцент;

ЗАПРОШЕНІ:

18. Сиченко Віктор Володимирович, д.держ.упр., професор, ректор Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (м. Дніпро);

19. Івашова Людмила Миколаївна, д. держ. упр., професор, професор кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро);

20. Антонов Андрій Вячеславович, держ. упр., професор, професор кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування Державний університет «Житомирська політехніка»;

Головуючий: Ємельянов Володимир Михайлович, доктор наук з державного управління, професор.

Секретар: Штиршов О.М., кандидат наук з державного управління, доцент. Присутні на засіданні 20 осіб (з них 11 докторів наук, 6 кандидатів наук).

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли на тему «Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

СЛУХАЛИ: доповідь аспіранта третього року заочної форми навчання Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли за матеріалами дисертаційного дослідження на тему “Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки”, поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

Тему дисертаційного дослідження Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли “Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки ” затверджена вченою радою Чорноморського національного університету імені Петра Могили 12 жовтня 2019 р. протокол № 2; перезатверджена 13 травня 2021 р., протокол № 4.

Науковий керівник – Антонова Людмила Володимирівна, д.держ.упр., професор, професор кафедри обліку і аудиту Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію та методику дослідження, охарактеризував об'єкт та предмет дослідження, виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав на науково-практичну значущість роботи, яка підтверджена впровадженням результатів дослідження в практичну діяльність.

Абдуллаєв В. акцентувала увагу на тому, що у дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і виробленні методичних підходів щодо удосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії корупції на основі порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки, а також досвіду найменш корумпованих країн світу.

Одержані під час дослідження результати, апробація та практичне їх використання свідчать про досягнення мети та вирішення поставлених в роботі завдань, що дає підстави зробити наступні висновки.

Шановний голову, шановні члени спеціалізованої вченої ради, присутні!

(ЛИСТ 1) Вашій увазі пропонуються стисле викладення результатів дослідження, виконаного в рамках дисертаційної роботи з теми «Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської республіки».

Явище корупції у будь-якому сучасному демократично-розвинутому суспільстві розглядається як

- архінегативне антисоціальне явище,
- як дестабілізуючий чинник суспільного життя, що погіршує стан національної безпеки держави,
- як перешкоду розвитку демократії та зростанню загального добробуту населення.

Соціально деструктивні наслідки сучасної корупції виявляються у всіх без винятку сферах буття країни та людини.

Корупція модифікації 20-х рр. ХХІ ст. є сукупністю стійких і досить універсальних норм, принципів соціальних взаємин, що добре пристосовані до існування у різних сферах життя сучасного суспільства.

Виходячи з цього, в Україні питанням запобігання та протидії корупції приділяється чимало уваги нормативно-правового та інституціонального характеру. Проте як свідчать міжнародні рейтинги та опитування громадськості ефективність реалізованих заходів щодо запобігання та протидії корупції є недостатньою.

Між Україною і Азербайджаном існують тривалі і тісні двосторонні відносини у галузі міжнародної політики, економіки, освіти, науки, культури тощо. Договірні-правова база українсько-азербайджанських відносин налічує більше 125 документів, що регулюють двосторонні відносини у політичній, економічній, науково-технічній, гуманітарній, консульській та військовій сферах.

Одними із головних чинників, якими обумовлена актуальність порівняння досвіду України та Азербайджану для аналізу і адаптації найкращих антикорупційних практик є такі: довготривалість українсько-азербайджанських відносин; наявність соціалістичного минулого; республіканська форма

правління; активне співробітництво та тісні політичні, економічні, освітньо-наукові, культурні та інші зв'язки; наявність спільних динамічних змін за результатами довготривалого дослідження Міжнародної антикорупційної організації Transparency International «Corruption Perceptions Index» («Індекс сприйняття корупції»).

Проблема полягає у тому, що наразі корупція в Україні та Азербайджанській республіці набула вже системного характеру, а отже, заходи із запобігання та протидії корупції, що традиційно вживалися, на сучасному етапі розвитку є недостатніми і неспроможними для отримання позитивного загальносистемного ефекту. У зв'язку із цим актуальним постає дослідження державної політики у сфері запобігання та протидії корупції у порівнянні із успішним антикорупційним досвідом інших держав, що спрямоване на пошук ефективних у сучасних умовах методів та підходів до радикального скорочення корупції як системного явища з урахуванням міжнародного співробітництва та конструктивної взаємодії між органами публічної влади і антикорупційними інститутами громадянського суспільства.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії корупції та розвитку антикорупційних механізмів на основі порівняння досвіду України, Азербайджанської Республіки та найменш корумпованих країн світу

Для реалізації зазначеної мети в дисертації було поставлено та вирішено наступні завдання, які представлені на листі 2.

1- систематизувати науково-теоретичні засади дослідження державної політики у сфері запобігання та протидії корупції і виявити основні детермінанти та чинники антисоціального феномену корупції модифікації 20-х рр. ХХІ ст.;

2- виявити особливості формування державної політики у сфері запобігання та протидії корупції та розкрити роль громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції ;

3-дослідити досвід реалізації антикорупційної політики в Україні та Азербайджанській Республіці та надати рекомендації щодо обміну найбільш ефективними практиками;

4- узагальнити досвід реалізації антикорупційних моделей найменш корумпованих країн світу та запропонувати шляхи його адаптації в сучасній Україні та Азербайджанській Республіці;

5 окреслити шляхи активізації міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією в органах публічної влади

6 запропонувати напрями удосконалення сучасно-актуальних механізмів запобігання та протидії корупції та визначити стратегічні вектори налагодження конструктивної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства

Об'єкт дослідження – процес реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії корупції

Предметом дослідження є державна політика у сфері запобігання та протидії корупції України та Азербайджанської республіки

Відповідно до поставлених у роботі завдань, узагальнення результатів проведеного дослідження надало можливість сформулювати низку висновків і пропозицій, що мають теоретичне і практичне значення.

1. На основі систематизації науково-теоретичних засад дослідження державної політики у сфері запобігання та протидії корупції визначено змістовно-сутнісний базис об'єкту дослідження, та, відповідно, розглянуто такі полікомпонентні поняття як «корупція», «національна безпека України», «національні інтереси України», «загрози національній безпеці України», «державна політика у сфері запобігання та протидії корупції» («антикорупційна політика»), «антикорупційна стратегія», «інститути громадянського суспільства антикорупційної спрямованості». Виявлено основні детермінанти та чинники антисоціального феномену корупції модифікації 20-х рр. XXI ст., а саме : всепоглинаюча природа корупції пронизує абсолютно всі без винятку сфери життєдіяльності держави і людини; корупція існуватиме доти, доки існуватиме суб'єкт владних повноважень, а у публічно-суспільно-сервісних відносинах матиме місце людський чинник; виважена державна політика у сфері запобігання та протидії корупції є однією з найактуальніших соціальних необхідностей сьогодення; жодна соціально-політична, соціально-економічна та інші системи із соціальною складовою не можуть бути у повній мірі позбавлені антисоціального явища корупції. Видозмінюються лише її масштаби, кількісний та якісний склад, характер проявів, варіації її пагубного впливу на соціальну сторону життя громадянина зокрема, і держави – загалом. Наголошено, що зниження рівня корупції модифікації 20-х років XXI століття є надзвичайно складним і водночас пріоритетним завданням для багатьох країн світу, а для України і Азербайджанської Республіки, наявне явище корупції виступає вже реальним, а не потенційним, чинником загрози національній безпеці країни. .

2. Визначено особливості формування державної політики у сфері запобігання та протидії корупції. Обґрунтовано, що для системного усунення корупції в Україні необхідна глибинна зміна, структури й характеру державного управління, його переорієнтація з дозвільно-розпорядчо-контрольних функцій, що найбільше стимулюють виникнення корупційних відносин, до сервісного, обслуговуючого типу регулювання, головною метою якого є створення умов для всебічної реалізації прав і свобод громадян. Зазначено, що запобігання та протидію корупції необхідно розглядати не як вузько направлену в одній конкретній сфері життєдіяльності країни галузеву реформу, а як необхідність системно-комплексних інституційних змін, що мають видозмінити громадську свідомість.

Наголошено, що у напрямі вдосконалення антикорупційного законодавства відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку та взятих Україною міжнародних зобов'язань антикорупційна стратегія спрямована на послідовне вирішення таких завдань: формування актуальних законодавчих і організаційних антикорупційних положень; організація виконання антикорупційних нормативно-правових актів та управлінських рішень; забезпечення виконання норм антикорупційної поведінки; забезпечення ефективності реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії

корупції, особливо в частині *запобігання* будь-яким проявам корупції на публічній службі.

За результатами визначення ролі громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції встановлено, підвищення рівня ефективності у реалізації антикорупційної політики забезпечується лише за активної участі свідомої громадськості, що проявляється діяльністю інститутів громадянського суспільства, зокрема громадськими організаціями антикорупційного спрямування і ґрунтуватися на комплексному застосуванні процедур такого характеру як: попереджувальний, просвітницький, контролюючий та викривальницький.

З метою формування ефективного механізму довгострокової взаємодії між громадськими організаціями антикорупційного спрямування та органами публічної влади запропоновано створення при органах публічної влади спеціалізованих підрозділів, що б безпосередньо співпрацювали із антикорупційними громадськими організаціями відносно мінімізації проявів корупції. Функціональна компонента спеціалізованих підрозділів передбачає впровадження комплексу заходів спрямованих на профілактику корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; на налагодження конструктивної взаємодії та співробітництва з правоохоронними органами та уповноваженими суб'єктами здійснення антикорупційної діяльності; на розробку та впровадження у практику стандартів, норм і процедур, спрямованих на забезпечення добросовісної роботи установи, організації шляхом прийняття кодексів етики та поведінки працівників; на своєчасне запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; на мотивування та *впровадження антикорупційної освіти і просвіти громадян*, а також на реалізацію заходів щодо розбудови доброчесного та нетерпимого до корупційних проявів суспільства.

3. Аналіз сучасного стану антикорупційної реформи України засвідчив, що дієвість систему антикорупційних органів в Україні не проходить перевірку часом. Констатовано, що антикорупційні органи в Україні мають дещо декларативний статус, їх діяльність не скоординована між собою, відсутня ефективна взаємодія, мають місце конфлікти як всередині таких органів, так і між ними. Створення спеціальної юрисдикції – Вищого антикорупційного суду, не забезпечило очікуваного результату, що доводить необхідність подальшого проведення системної реформи державного механізму запобігання та протидії корупції.

Виявлено, що відсутність у 2017-2021 роках антикорупційної стратегії призвела до розбалансованої та малоефективної діяльності публічних інституцій у питаннях запобігання та протидії корупції. Наслідком цього став фрагментарний підхід та неузгодженості у реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії корупції, на що неодноразово звертали увагу міжнародні партнери України (GRECO, Антикорупційна мережа ОЕСР тощо).

Констатовано, що ухвалення та реалізація Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки, приближує досягнення стратегічної мети боротьби з корупцією, а саме – забезпечення і впровадження заходів, спрямованих на зменшення темпів зростання корупційних діянь з подальшою їх стабілізацією і значним

зменшенням рівня цих явищ у суспільстві, створення надійної системи соціального контролю і протидії.

Найбільш ефективними антикорупційними заходами, конструктив яких, покладено в основу антикорупційної стратегії сучасної України є наступні: довічне відсторонення корупціонерів від посади, позбавлення всіх пільг і права займати керівні посади; застосування практики «провокації хабара»; поліграфічна перевірка та психологічне тестування на схильність до корупції при прийомі на публічну службу; усунення адміністративних бар'єрів; громадянський контроль за виконанням антикорупційного законодавства; створення позитивного образу публічного службовця; географічна зміна посади кожні 5-6 років топ-чиновників; підтримка розвитку інституту викривачів.

Обґрунтовано доцільність створення онлайн-платформи моніторингу виконання Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки та комплексного оцінювання ефективності державної антикорупційної політики. Така платформа формує комунікативну основу для визначення рівня сприйняття корупції у державі та інтеграції проривних технологій та нових політичних і соціальних вимірів процесний компонент публічного управління.

За результатами дослідження досвіду реалізації антикорупційної політики в Азербайджанській Республіці виявлено, що ситуація із корупцією у Азербайджанській Республіці є вкрай неоднозначною й суперечливою. З одного боку, цим антисоціальним явищем пронизані всі види і рівні влади, з іншого – влада у межах реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії корупції, вживає низку ефективних антикорупційних заходів, серед яких унікальна модель управління – державна структура «ASAN», що виступає антикорупційним брендом Азербайджанської Республіки, основними принципами якої є прозорість та комфортність надання публічних послуг з використанням сучасних інноваційних комунікативних технологій, поваги та етичної поведінки.

Надано рекомендації щодо можливостей обміну досвідом :

1) щодо зменшення рівня корупції в Азербайджані зосередити владою зусилля на: забезпеченні вільного простору для діяльності інститутів громадянського суспільства, захист свободи слова; активне залучення громадян до моніторингу державних витрат; покращення підзвітності та прозорості діяльності органів публічної влади; забезпечення вільного доступу до інформації;

2) щодо зменшення рівня корупції в Україні забезпечити реалізацію апробованих напрямів-заходів організаційно-правового характеру, а саме: активне забезпечення спільної інтеграції баз даних публічної адміністративної інформації та здійснення стовідсоткового процесу надання адміністративних послуг в електронному вигляді; ефективне налагодження та активне використання спрощених процедур застосування громадянами новітніх інформаційно-комунікаційних сервісних технологій.

Окреслено положення комплексного підходу до реалізації державної політики в сфері запобігання і протидії корупції, що спрямований на нейтралізацію загроз національній безпеці, захисту прав та законних інтересів громадян, суспільства та країни від деструктивного впливу корупції, шляхом

реалізації таких завдань: попередження корупційних правопорушень (превентивні заходи); створення дієвого правового механізму, який би перешкоджав підкупу осіб, які мають публічний статус; моніторинг корупційних чинників і ефективності заходів державної політики у сфері запобігання та протидії корупції; активне і системне формування антикорупційної суспільної свідомості з високим рівнем антагонізму до будь-яких корупційних проявів; якісна реалізація респресивно-каральної функції держави.

4. Розглянуто антикорупційний досвід Данії та Сінгапуру, як *країн-лідерів*, що ефективно провели антикорупційні реформи за різними моделями антикорупційної політики. Констатовано, що найбільш дієві інструменти, що довели ефективність свого впливу наступні: особиста свобода, свобода засобів масової інформації, відмова від недоторканності президента, депутатів, чиновників і суддів, реально працюючі принципи відкритості та гласності і вплив на суспільну свідомість. Акцентовано, що Данія і Сінгапур живуть за принципом нульової терпимості, нульової толерантності до корупції, і життя без корупції є національною ідеєю. Нульова терпимість до корупції у даному випадку розглядається як політична технологія, що передбачає неприйняття корупції в будь-яких її формах і проявах. Зазначено, що прийти до верховенства нульової терпимості у суспільстві відносно будь-яких злочинних форм можна за допомогою зміни правосвідомості громадян. В Україні ж та Азербайджані сьогодні відсутній соціальний ідеал публічного службовця-патріота, який готовий чесно служити своїй країні та народу, отримуючи за це середню винагороду.

На основі розглянутого антикорупційного досвіду Данії і Сінгапуру зроблено висновок, що основними не декларативними, а фактично-виконуваними антикорупційними принципами Азербайджану та України мають стати такі загальноприйняті з них як: прозорість та відкритість влади; забезпечення законності у діяльності органів публічної влади; відповідальність і добропорядність державних посадових осіб і службовців. Як і у Данії та Сінгапурі, в Азербайджані та Україні основними *превентивно-профілактичними* та *контрольними* інструментами мають бути етичні кодекси, кодекси честі чиновників, спеціальні контрольно-наглядові органи у сфері етики, висока громадянська ініціатива, гласність і відкритість на рівні уряду.

5. Окреслено шляхи активізації міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією в органах публічної влади що спрямованні на усунення перешкод у реалізації міжнародних контактів та підвищення міжнародного іміджу країни. Запропоновано для визначених у предметі дослідження країнах рекомендації щодо підвищення якості антикорупційних заходів запобігання та протидії корупції у межах міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією в органах публічної влади, а саме: створення на рівні держави із залученням міжнародних спеціалістів експертної групи, що займалася б аналізом ймовірних передумов виникнення проявів корупції саме в органах публічної влади й вживала комплексні заходи щодо мінімізації і профілактики корупційних правопорушень.

Неоднозначний тренд динаміки позицій у рейтингових дослідженнях Індексу сприйняття корупції Азербайджану та України обумовлює необхідність

забезпеченням комплексності у проведенні антикорупційних реформ, де підсилюючим чинником транспарентності заходів та системного координування виступав би потенціал незалежної спеціалізованої інституції міжнародного рівня. Обґрунтовано доцільність представлення міжнародній антикорупційній спільноті ініціативи щодо створення вузькоспеціалізованого міжнародного органу при Організації Об'єднаних Націй, що наділений функціоналом щодо розробки та реалізації превентивних антикорупційних заходів в органах публічної влади. У межах підвищення кваліфікації державних службовців категорії «А» ввести до програми навчання обов'язкові для засвоєння модулі пов'язані із вивченням найкращих і передових практик міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією в органах публічної влади.

6. Розкрито особливості формування і функціонування сучасно-актуальних механізмів запобігання та протидії. Представлено положення програмно-цільового підходу до формування комплексного механізму запобігання та протидії корупції синергетичний вплив якого забезпечується дією соціального, економічного, міжнародно-правового, інституційного, морально-психологічного, організаційно-правового, суспільно-громадянського механізмів запобігання та протидії корупції.

Доведено, що державна політика у сфері запобігання та протидії корупції у програмно-цільовому вимірі має поєднувати три актуальні сьогодні стратегічні напрями:

I. Стратегія громадської свідомості, що полягає у: загальному аудиті й моніторингу ситуації відносно стану корупції та прийняття і подальше удосконалення на цих підставах антикорупційної стратегії; антикорупційній громадянській просвіті; вільному доступі до інформації і незалежних засобів масової інформації;

II. Стратегія застереження, змістовна сутність якої лежить у сфері формування транспарентності органів публічної влади; активного залучення інститутів громадянського суспільства та окремих осіб до антикорупційної діяльності; зменшення втручання держави у справи бізнесу та бізнес-структур; прийнятті сучасно-актуальних кодексів етики для чиновників, працівників закладів, установ та організацій, підприємців тощо; зниженні адміністративних бар'єрів;

III. Стратегія неминучого покарання, що передбачає підвищення рівня кадрових компетентностей і результативності розкриття корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із корупцією силовими відомствами; постійне удосконалення процесу формування незалежної судової системи; неухильне виконання закону та положень нормативно-правових актів; громадську експертизу нормативно-розпорядчих та правових документів і державно-управлінських рішень; підвищення доступності громадян до правової допомоги і юридичного захисту.

З метою досягнення реально-демократичного та ефективного державного управління, охорони та захисту прав громадян, підвищення рівня правосвідомості та формування законослухняних світоглядних установок обґрунтовано стратегічні вектори налагодження конструктивної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства що базуються

на реалізації комплексу взаємопов'язаних між собою загальнодержавних заходів, серед яких найбільш значущими є такі: організація змістовно обґрунтованої і детально розробленої правової пропаганди у засобах масової інформації на всіх територіальних рівнях; забезпечення широкого доступу громадян до нормативно-правової інформації всіх її видів; розробка і законодавче закріплення новітньо-дієвих форм і способів реального інституційного залучення громадян в управлінську, охоронно-захисну та іншу діяльність держави; стимулювання набуття навичок і умінь правомірної поведінки дітьми та підлітками з метою профілактики асоціальних дій та недопущення їх делінквентної поведінки у майбутньому; освоєння освітніх антикорупційних програм; здійснення громадського контролю за реалізацією заходів із запобігання та протидії корупції та проведення регулярного моніторингу цього тематичного напрямку.

Наголошено, що узгодженість і консолідація антикорупційних зусиль різних структур створює істотну синергію, яка може стати найважливішим чинником, здатним вплинути на скорочення рівня корупції в Україні та Азербайджанській Республіці.

ДОПОВІДЬ ЗАКІНЧЕНО. ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

Завершивши доповідь, здобувач відповів на запитання учасників фахового семінару.

ЗАПИТАННЯ:

Беглиця Володимир Петрович., д. держ. упр., доцент.

Запитання. Як у Вашому дослідженні визначено мету та місію сучасної антикорупційної політики?

Відповідь. Дякую за запитання. У межах нашого наукового дослідження мету сучасної державної політики у сфері запобігання та протидії корупції визначено як запобігання та протидію корупції у системі публічного управління шляхом реалізації принципів публічного адміністрування; місію – як логічне поєднання трьох основних складових: максимальне зменшення рівня сприйняття корупції; захист суспільства від загроз, впливу і наслідків корупції; виявлення та усунення причин і умов корупції.

Іванов М.С., д.політ.н., професор.

Запитання. Який чинник зміцнення ролі громадянського суспільства у процесах запобігання та протидії корупції Ви у своїй роботі виділяєте як головний?

Відповідь. Дякую за запитання. Головним чинником зміцнення ролі громадянського суспільства у процесах запобігання та протидії корупції ми виділяємо форми комунікації між органами публічної влади і громадськими організаціями. Зміцнити роль громадянського суспільства у процесах запобігання та протидії корупції сприятиме активне використання таких форм комунікації як: обопільне здійснення антикорупційного моніторингу; у межах державної антикорупційної політики активне впровадження у життя програм дослідницького, аналітично-аналізуючого, роз'яснювально-просвітницького

характеру; забезпечення з боку органів публічної влади відкритості та доступності інформації для широких верств населення про стану, рівень, обсяги корупції та здійсненні відповідні антикорупційні заходи тощо.

Шевчук О.В., д. політ. н., професор.

Запитання. Якими чинниками обумовлений вибір Азербайджанського досвіду антикорупційної політики у порівнянні з українським?

Відповідь. Дякую за запитання. Одними із головних чинників, якими обумовлена актуальність вибору Азербайджану, для аналізу і адаптації відповідного закордонного антикорупційного досвіду в сучасні українські реалії є такі: довготривалість українсько-азербайджанських відносин; наявність соціалістичного минулого; республіканська форма правління; активне співробітництво та тісні політичні, економічні, освітньо-наукові, культурні та інші зв'язки; наявність спільних динамічних змін за результатами довготривалого дослідження Міжнародної антикорупційної організації Transparency International «Corruption Perceptions Index» («Індекс сприйняття корупції»); незадовільний стан вивчення азербайджанського антикорупційного досвіду; наявність конкретних здобутків у державній політиці у сфері запобігання та протидії корупції (наприклад, діяльність азербайджанського державного агентства з надання послуг громадянам і соціальним інноваціям при Президентові Азербайджанської Республіки – служба «ASAN»).

Стоян О.Ю., д.держ.упр., доцент.

Запитання. На основі чого Вами було розглянуто особливості формування антикорупційної політики Азербайджану?

Відповідь. Дякую за запитання. Особливості формування державної політики у сфері запобігання та протидії корупції сучасної Азербайджанської Республіки розглянуто на основі реформи у сфері вдосконалення механізмів управління, підвищення якості надаваних населенню публічних послуг, підвищення прозорості та підзвітності, посилення громадського контролю та розширення громадської участі, зокрема з урахуванням новел переходу на нову модель електронних закупівель, Національного плану дій щодо заохочення відкритого уряду на 2016-2018 роки, Платформи діалогу уряду-громадянського суспільства Партнерства відкритого уряду, Національного плану дій з просування Відкритого уряду на 2020-2022 роки.

Антонов А.В., д. держ. упр., професор.

Запитання. Чим обумовлений вибір Данії та Сінгапуру як найменш корумпованих країн світу?

Відповідь. Дякую за питання. У межах нашого наукового дослідження ми виділили такі дві основні моделі державної антикорупційної діяльності: горизонтальна (скандинавська модель), що орієнтована на поступове отримання результату, заснована на антикорупційних стимулах та тривалій антикорупційній діяльності (один із найяскравіших представників Данія);

вертикальна (азіатська модель), що має у своїй основі швидке досягнення бажаного результату, і наслідком якої є не повна ліквідація корупції, а досягнення певного прийняттого для влади і суспільства рівня корупції (один із найяскравіших представників Сінгапур). Об'єктивно, що кожна із зазначених моделей має свої здобутки і переваги. До країн, котрі мають значні досягнення у реалізації національних засад державної політики запобігання та протидії корупції і використовують різні антикорупційні моделі, відносяться Данія і Сінгапур. Саме ці держави, вже тривалий час, займають лідируючі позиції світового рейтингу сприйняття корупції за системою Transparency International, будучи найбільш благополучними у корупційному відношенні країн. Отже, використання діаметрально протилежних антикорупційних моделей та лідируючі місця у Індексі сприйняття корупції обумовили вибір Данії та Сінгапуру як найменш корумпованих країн світу.

Палагнюк Ю.В., д. держ. упр., доцент.

Запитання. Які форми взаємодії між органами публічної влади та антикорупційними інститутами громадянського суспільства Ви виокремили для підвищення рівня її ефективності?

Відповідь. Дякую за питання. У контексті нашого дослідження, під взаємодією ми розуміємо таку сумісну дію органів публічної влади та антикорупційних інститутів громадянського суспільства, при якій результат дії одного суб'єкту впливає на інший, і навпаки, що у кінцевому підсумку, обопільно змінює їхню діяльність. У межах нашої роботи взаємодія проявляється співпрацею, партнерством, комунікацією і співробітництвом. Для підвищення рівня ефективності взаємодії між органами публічної влади та антикорупційними інститутами громадянського суспільства, доречно активно використовувати такі форми взаємодії, як: соціальне партнерство; договори соціального замовлення; обопільна підтримка діяльності суб'єктів антикорупційної діяльності; громадський контроль; навчання кадрів.

Івашова Л. М, д.держ.упр., професор.

Запитання. Які Ви бачите подальші напрями наукових досліджень у контексті Вашої теми?

Відповідь. Дякую за питання. З урахуванням отриманих результатів даної роботи актуальними напрямами подальших наукових досліджень для України вбачаються такі: мінімізація людського чинника у владно-суспільних відносинах; удосконалення механізмів запобігання та протидії корупції у сфері бізнесу (з урахуванням сучасного розвитку ринкової економіки); протидія корупції у новостворених територіальних громадах (у контексті завершення вітчизняної реформи децентралізації).

Тимофєєв С. .П, к.держ.упр, доцент.

Запитання. Які обставини, можна назвати їх чинниками необхідно врахувати під час формування стратегії подолання корупції?

Відповідь. Дякую за питання. Ситуація, що склалася як в Україні, так і в Республіці Азербайджан, має такі характерні риси, які необхідно врахувати під час формування стратегії подолання корупції:

1) залежність рівня та форм корупції від загального стану зрілості демократичних інститутів ;

2) набуття корупцією ознак системного явища шляхом не лише ураження всіх життєво важливих сфер суспільства, але й перетворення на функціонально важливий спосіб їх існування;

3) неефективність будь-яких політичних ініціатив у сфері боротьби з корупцією. Зовнішнім проявом цього є невиконання основних рішень з цих питань;

4) зміцнення в суспільстві стереотипів толерантності стосовно корупції, поєднання в масовій свідомості визнання суспільної шкоди корупції і готовності обирати корупційні шляхи розв'язання проблем. Найбільш негативним наслідком є нездатність громадян бути активними учасниками антикорупційних дій;

5) враження корупцією правоохоронних органів, уповноважених на здійснення антикорупційних заходів;

6) слабкість інститутів громадянського суспільства. Засоби масової інформації часто залежні від власників, органів державної влади, політичної цензури, уникають об'єктивного висвітлення цих проблем. Громадянські ініціативи не підтримуються через зневіру та суспільну апатію більшості населення. Неурядові організації здебільшого ослаблені, залежні від осіб, що здійснюють їх фінансову підтримку

Сиченко В.В., д. держ. упр., професор,

Запитання. Які основні фактори запобігання проявам корупції Ви визначили?

Відповідь. Дякую за питання. Важливим фактором запобігання проявам корупції є вдосконалення діяльності органів по боротьбі з корупцією.

Необхідно більше уваги приділяти своєчасному реагуванню на повідомлення громадян, засобів масової інформації, результати соціологічних досліджень про корупційні діяння та інші протиправні дії посадових осіб, поширеність корупції в окремих відомствах.

Одним із головних напрямів має бути створення умов, які б обмежували безпосередній контакт з клієнтом і таким чином унеможливлювали скоєння корупційних діянь державними службовцями.

Єдина мета зусиль усіх державних органів у цьому напрямі - це забезпечення дотримання прав і свобод громадян, якнайповнішої реалізації їхніх законних інтересів, адже єдиним чинником ефективності роботи у цьому випадку є те, наскільки громадяни задоволені виконанням зобов'язань, які бере на себе держава.

Ємельянов В.М., д. держ. упр., професор.

Запитання. Які особливості формування сучасної антикорупційної політики Ви виділили у межах своєї роботи?

Відповідь. Дякую за запитання. Особливостями формування сучасної державної політики у сфері запобігання та протидії корупції є такі положення. Дана політика має бути інтегрована у базову стратегію розвитку держави, розгорнута за такими напрямками та пріоритетами, як: державно-політичний, соціально-економічний, державно-правовий, суспільно-громадянський, соціокультурний тощо. Ефективність антикорупційної політики держави залежить від політичної свідомості та сильної політичної волі, що втілюється в антикорупційну стратегію протидії та ефективне функціонування комплексної системи уповноважених інституцій. Безперервно має модернізовуватися інструментарій антикорупційної політики держави та доповнюватися новими елементами, такими як: прийняття необхідних нормативних документів на законодавчому рівні; розробка антикорупційних програм для конкретних регіонів на основі загальнодержавної антикорупційної стратегії; прийняття етичних кодексів поведінки посадових осіб; проведення інформаційно-просвітницької роботи антикорупційної тематики тощо.

Здобувач Абдуллаєв ВАгіф Ахмед Огли відповів на усі поставлені запитання, обґрунтувавши свою авторську позицію.

ВИСТУПИ РЕЦЕНЗЕНТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Ємельянов Володимир Михайлович – доктор наук з державного управління, професор, директор Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Рецензент відмітив, що в дисертаційній роботі порушено низка надзвичайно важливих для публічного управління питань стосовно корупції як інтернаціонального глобального явища притаманного усім країнам незалежно від політичного устрою і рівня економічного розвитку. Дисертант цитує експертів та дослідників в аспектах того, що «Справа лише в масштабах і в формах участі у корупції урядових структур»

Зазначив, що поставлена в роботі мета та завдання свідчать про актуальність проведеного наукового дослідження, результати якого є важливими для органів публічною влади.

Рецензент вказав на самостійність та системність проведення наукового дослідження, а також обґрунтованість отриманих автором результатів, які у сукупності вирішують актуальне наукове завдання публічного управління щодо удосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії корупції.

Рецензент наголосив, що найбільш значущими одержаними результатами, які мають наукову новизну, є запропонований програмно-цільовий підхід до формування комплексного механізму запобігання та протидії корупції, синергетичний вплив якого забезпечується дією соціального, економічного,

міжнародно-правового, інституційного, морально-психологічного, організаційно-правового, суспільно-громадянського механізмів запобігання та протидії корупції та спрямований на ефективну реалізацію складових антикорупційної стратегії (підстратегії громадської свідомості, підстратегії застереження, підстратегії неминучого покарання), що формують стійкість національної економіки до глобалізаційних та кризових викликів;

Важливим внеском у новизну отриманих результатів є удосконалення підходів до забезпечення системності у проведенні антикорупційних реформ у країнах з молодою демократією, де підсилюючим чинником політичної волі за принципами перманентності та транспарентності виступає координаційний потенціал незалежної спеціалізованої інституції міжнародного рівня, що наділена таким функціоналом: розробки та ініціювання реалізації превентивних антикорупційних заходів в органах публічної влади, впровадження стимулів щодо імплементації та реалізації положень міжнародно-правових актів, моніторинг корупційних чинників й ефективності заходів державної політики у сфері запобігання та протидії корупції; заохочення та формування культури повідомлення про можливі прояви корупції, формування антикорупційної культури особистості з високим рівнем антагонізму до будь-яких корупційних проявів.

Практичне значення отриманих результатів дослідження визначається тим, що основні положення та висновки дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних пропозицій, які забезпечують методичне та емпіричне підґрунтя для вдосконалення формування державної політики у сфері запобігання та протидії корупції та розвитку антикорупційних механізмів.

Рецензент надав пропозиції та зробив окремі зауваження, на які слід звернути увагу автору роботи. Зокрема рецензент вказав на те, що:

проведений в роботі у хронологічному порядку аналіз нормативно-правових актів з виокремленням суті та спрямуванням кожного з них, а також відображенням цього ще і у додатку Г був би більш цінним, якби були надані певні пропозиції стосовно внесення змін в ті акти, які на думку автора їх потребують;

слід було б дещо глибше розглянути діяльність спеціалізованих антикорупційних інституцій;

доцільним був би більш детальний опис управлінського блоку спеціалізованої інституції міжнародного рівня координаційний потенціал якої виступає основою наукової новизни щодо «удосконалення підходів до забезпечення системності у проведенні антикорупційних реформ у країнах з молодою демократією»;

загальні висновки до роботи також потребують незначної редакції, їх можна було б дещо скоротити.

Рецензент запропонував затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли на тему “Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки ” за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” та рекомендувати

її до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

Тимофєєва Сергія Павловича, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України

Вказав на те, що особливу увагу заслуговує наукова новизна одержаних результатів яка представлена як «наукове обґрунтування програмно-цільового підходу до формування комплексного механізму запобігання та протидії корупції, синергетичний вплив якого забезпечується дією соціального, економічного, міжнародно-правового, інституційного, морально-психологічного, організаційно-правового, суспільно-громадянського механізмів запобігання та протидії корупції та спрямований на ефективну реалізацію складових антикорупційної стратегії (підстратегії громадської свідомості, підстратегії застереження, підстратегії неминучого покарання), що формують стійкість національної економіки до глобалізаційних та кризових викликів;

Рецензент відмітив відповідність і повноту викладу положень дисертаційної роботи в наукових публікаціях, апробацією в науково-практичних конференціях та практичне значення.

В той же час, рецензент вказав на окремі дискусійні положення, зробив зауваження та надала пропозиції, зокрема:

Понятійно-термінологічна система дисертаційного дослідження, згідно нашої позиції, є недостатньо чіткою та потребує більш глибокого обґрунтування.

Приміром, досить спірним є підхід автора дисертації до визначення змісту та сутності поняття «механізми запобігання та протидії корупції».

Автором наведено сукупність взаємопов'язаних механізми запобігання та протидії корупції. Однак із поданого тексту незрозуміло – чи подані результати є авторськими, чи зроблені на основі узагальнення інших наукових праць. Викликає дискусію і зміст наведених механізмів та підмеханізмів.

У третьому розділі автором систематизовано концептуальні основи формування комплексного механізму запобігання та протидії корупції, які характер взаємопов'язаних заходів науково-освітнього та організаційного характеру. По-перше, головним недоліком даної інтерпретації моделі є відсутність у ній основних функцій існуючої державної політики в даній сфері.

В рубриці наукової новизни «набули подальшого розвитку», здобувач пропонує шляхи активізації міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією в органах публічної влади. Однак по тексту роботи не приділено належної уваги зазначеній системі, а особливо етапам налагодження конструктивного міжнародного співробітництва у досліджуємії сфері. Очевидно, що такі пропозиції повинні мати більш серйозне наукове обґрунтування та доведення.

З огляду на актуальність, новизну, важливість здобутих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, рецензент запропонував затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли на тему «Державна

політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки» за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” та рекомендувати її до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

ВИСТУПИЛИ:

Антонова Людмила Володимирівна - д.держ.упр., професор, професор кафедри обліку і аудиту Чорноморського національного університету імені Петра Могили(науковий керівник).

Науковий керівник відмітила наявність у аспіранта таких рис, як наполегливість в оволодінні новими знаннями, здатність самостійно вести науковий пошук та дослідження, творчий підхід до вирішення поставлених завдань, високу організованість та відповідальне ставлення до роботи

Аспірант постійно займається підвищенням своєї професійної і наукової кваліфікації.

Під час роботи над дисертацією **Абдуллаєв Вагіф** суттєво підвищив свій науково-професійний рівень, проведеному ним дослідженню притаманні риси системності, логічно вибудованої та орієнтованої на вирішення поставлених завдань роботи.

Дисертаційна робота є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій розв'язано актуальне наукове завдання та дано науково-теоретичне обґрунтування отриманим результатам, що мають теоретичну та практичну цінність, розкрита тема наукового дослідження та досягнута його мета,

Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів базується на значному інформаційному матеріалі та використанні різних методів наукового дослідження.

Публікації розкривають основний зміст дисертації та відповідають п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.).

Так, основні положення дисертаційної роботи висвітлені у опубліковано в 12 наукових працях загальним обсягом 8,6 друк. арк. (особисто автора – 5,0 друк. арк.), серед яких: 2 статті в зарубіжних наукових виданнях, які мають цитування в наукометричних базах Web of Science, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у наукових виданнях інших держав та 5 публікацій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.).

Враховуючи означене, дисертація Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли на тему “Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської республіки ” заслуговує на присудження ступеня

доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”.

ПРИЙНЯЛИ УЧАСТЬ У ОБГОВОРЕННІ:

Сорока С.В. – д.держ.упр., проф., професор. Відзначила надзвичайну актуальність досліджуваної теми, акцентувала увагу на обґрунтованості основних положень дисертаційної роботи, базованих на зарубіжних та вітчизняних практиках, значній кількості проаналізованих нормативно-правових актів та літературних джерел, а також на тому, що аспірант вільно орієнтується в питаннях теми дослідження, так як має практичний досвід роботи в органах державної влади.

Андріяш В.І. – д. держ.упр., доцент. Відмітила, що робота досить ґрунтовна, в ній порушено широке коло важливих для публічного управління питань, цікава за змістом. Запропонувала затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

Беглиця В.П. – д.держ.упр., професор. Позитивно оцінив роботу, доповідь та відповіді на запитання здобувача. Підкреслив не лише теоретичне значення роботи, а й те, що вона містить конкретні положення, які мають практичну цінність і заслуговують на більш поглиблене дослідження.

Палагнюк Ю.В. – держ.упр., доцент. Запропонувала затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

Штиршов О.М. – к.держ.упр., доцент. Відмітив комплексність розгляду проблематики, що значно підвищило її наукову цінність та практичне значення.

Запропонував затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

Стоян О.Ю. – д. держ.упр., доцент, професор. Запропонувала затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли, що подається на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” на тему “Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки”.

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт. На сучасному етапі розвитку людства корупція вважається одним із найбільш загрозливих явищ сучасної дійсності, яке впливає на результативність та дієвість державної влади, унеможливорює поступальний соціально-економічний розвиток, загрожує національній безпеці, істотно знижує рівень довіри до влади; уповільнює або і зовсім нівелює зростання якості життя населення. Нагальна потреба у боротьбі з цією «соціальною хворобою» активізувала посилення наукового інтересу до досліджень низки аспектів антикорупційного питання та ефективних заходів щодо протидії та запобігання корупції на вітчизняно-державному та міжнародному рівнях.

При варіативних підходах до інтерпретації визначення поліаспектного явища корупції як в українському, так і в азербайджанському науковому просторі воно розглядається як перешкода розвитку демократії та зростанню загального добробуту населення. Виходячи з цього, питанням запобігання та протидії корупції приділяється чимало уваги нормативно-правового та інституціонального характеру. Проте, як свідчать міжнародні рейтинги та опитування громадськості, ефективність реалізованих заходів щодо запобігання та протидії корупції є недостатньою.

Проблема також полягає в тому, що наразі корупція в Україні та Азербайджанській Республіці набула вже системного характеру, а отже, заходи із запобігання та протидії корупції, що традиційно вживалися, на сучасному етапі розвитку є недостатніми і неспроможними для отримання позитивного загальносистемного ефекту. У зв'язку із цим актуальним постає дослідження державної політики у сфері запобігання та протидії корупції у порівнянні із успішним антикорупційним досвідом інших держав, що спрямоване на пошук ефективних у сучасних умовах методів та підходів до радикального скорочення корупції як системного явища з урахуванням міжнародного співробітництва та конструктивної взаємодії між органами публічної влади й інститутами громадянського суспільства антикорупційної спрямованості.

Віддаючи належне працям науковців, які досліджують явище «корупція», слід зауважити, що питання формування сучасної державної політики у сфері запобігання та протидії корупції 20-х рр. ХХІ ст. у порівнянні досвіду України та Азербайджанської Республіки та на основі цього вдосконалення механізмів запобігання та протидії корупції не стали предметом надширокого спеціального дослідження. Отже, зберігають свою актуальність і потребують нових наукових розробок у частині обґрунтування теоретичних та методичних засад і розробки практичних пропозицій питання впровадження і розвитку комплексного

механізму запобігання та протидії корупції. Це визначило тему, наукову і практичну спрямованість, структурну побудову і зміст дисертаційної роботи.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до тем науково-дослідної роботи Чорноморського національного університету імені Петра Могили: «Державна політика формування ефективного функціонування та розвитку спроможних до самоврядування територіальних громад у процесі децентралізації як запорука національної безпеки» (державний реєстраційний номер 0119U100372), у рамках якої автором системно представлено перспективні напрям удосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії корупції; «Формування концептуальних засад впровадження державної Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції як чинника соціальної стабільності та національної безпеки» (державний реєстраційний номер 0120U102342), у рамках якої автором представлено пропозиції, що спрямовані на пошук ефективних методів та підходів до радикального скорочення корупції як системного явища з урахуванням міжнародного співробітництва та конструктивної взаємодії між органами публічної влади й інститутами громадянського суспільства.

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації. У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методологічні засади і вироблено методичні підходи щодо вдосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії корупції, а також ефективного впровадження антикорупційних механізмів на основі порівняння досвіду України, Азербайджанської Республіки та найменш корумпованих країн світу.

Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна визначається особистим внеском автора у вирішення актуального наукового завдання у галузі державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії корупції, а також ефективного впровадження антикорупційних механізмів на основі порівняння досвіду України, Азербайджанської Республіки та найменш корумпованих країн світу.

Найсуттєвіші результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають у тому, що:

вперше:

- науково обґрунтовано програмно-цільовий підхід до формування комплексного механізму запобігання та протидії корупції, синергетичний вплив якого забезпечується дією соціального, економічного, міжнародно-правового, інституційного, морально-психологічного, організаційно-правового, суспільно-громадянського механізмів запобігання та протидії корупції та спрямований на ефективну реалізацію складових антикорупційної стратегії (підстратегії громадської свідомості, підстратегії застереження, підстратегії неминучого покарання), що формують стійкість національної економіки до глобалізаційних та кризових викликів;

-удосконалено:

- інструментарій підвищення ефективності інформаційного забезпечення механізмів запобігання та протидії корупції на основі створення онлайн-платформи комплексного оцінювання ефективності державної антикорупційної політики держави, що формує комунікативну основу для інтеграції проривних антикорупційних технологій та нових політичних і соціальних вимірів у процесний компонент публічного управління, а також забезпечує динамічний обмін інформацією між суб'єктами та об'єктами управління;

- комплексний підхід до реалізації державної політики в сфері запобігання і протидії корупції, що спрямований на захист прав та законних інтересів громадян від деструктивного впливу корупції, шляхом трансформації репресивно-каральної та превентивної компонент антикорупційної політики у інтегративний системоутворюючий публічно-управлінський вплив на суспільно-державні відносини;

- підходи до забезпечення системності у проведенні антикорупційних реформ у країнах з молодого демократією, де підсилюючим чинником політичної волі за принципами перманентності та транспарентності виступає координаційний потенціал незалежної спеціалізованої інституції міжнародного рівня, що наділена таким функціоналом: розробки та ініціювання реалізації превентивних антикорупційних заходів в органах публічної влади, впровадження стимулів щодо імплементації та реалізації положень міжнародно-правових актів, моніторинг корупційних чинників й ефективності заходів державної політики у сфері запобігання та протидії корупції; заохочення та формування культури повідомлення про можливі прояви корупції, формування антикорупційної культури особистості з високим рівнем антагонізму до будь-яких корупційних проявів;

набули подальшого розвитку:

- імплементація досвіду реалізації антикорупційних реформ найменш корумпованих країн світу на основі впровадження комплексних заходів системного усунення як причин, так і наслідків корупції, що передбачає позиціонування нульової толерантності до корупції як національної ідеї; забезпечення невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень; демократизацію суспільно-політичних відносин на основі професіоналізації керівників органів влади на різних рівнях управління; спрямування всіх суспільних процесів на людину; забезпечення високого ступеня свободи засобів масової інформації; посилення превентивно-профілактичних і контрольних заходів щодо запобігання та протидії корупції у відношенні осіб, наділених вищими виконавчими функціями;

- шляхи активізації міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією в органах публічної влади, що спрямованні на усунення перешкод налагодженню і реалізації міжнародних контактів та підвищення міжнародного іміджу країни;

- понятійно-категоріальний апарат науки державного управління шляхом визначення сутності дефініційної конструкції «механізм взаємодії держави і громадянського суспільства у сфері запобігання та протидії корупції» як штучно створеної системи взаємозв'язаних між собою елементів, у середині якої суб'єкти взаємодії (органи публічної влади й інститути громадянського суспільства) за допомогою системних складових антикорупційної стратегії

(функції, методи, інструменти, норми, принципи, ресурси і заходи) здійснюють *взаємне* стимулювання і корекцію антикорупційної діяльності для досягнення візії та реалізації мети і завдань державної політики у сфері запобігання та протидії корупції;

- стратегічні вектори налагодження конструктивної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства, що базуються на реалізації комплексу взаємопов'язаних між собою загальнодержавних заходів, серед яких найбільш значущими є такі: організація змістовно обґрунтованої і детально розробленої правової пропаганди в засобах масової інформації на всіх територіальних рівнях; забезпечення широкого доступу громадян до нормативно-правової інформації всіх її видів; розробка і законодавче закріплення новітньо-дієвих форм і способів реального інституційного залучення громадян в управлінську, охоронно-захисну та іншу діяльність держави; стимулювання набуття навичок і вмінь правомірної поведінки дітьми та підлітками з метою профілактики асоціальних дій та недопущення їх делінквентної поведінки в майбутньому.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність забезпечені: використанням методології теорії систем та теорії організацій, застосуванням комплексу сучасних методів наукових досліджень; професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації.

Інформаційними джерелами дослідження стали Конституція України, нормативно- України, Азербайджанської Республіки, країн-членів і інституцій Європейського Союзу, програмні документи державних органів України, монографії і статті вітчизняних і зарубіжних авторів; аналітичні доповіді професійних асоціацій; інформаційні матеріали періодичних видань та мереж Інтернету з питань за темою дослідження.

Наукове значення роботи полягає у вирішенні нового наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної політики у сфері запобігання та протидії корупції, а також ефективного впровадження антикорупційних механізмів на основі порівняння досвіду України, Азербайджанської Республіки та найменш корумпованих країн світу, а саме: у систематизації науково-теоретичних засад дослідження державної політики у сфері запобігання та протидії корупції і виявленні основних детермінант та чинників антисоціального феномену корупції модифікації 20-х рр. XXI ст.; у виявленні особливостей формування державної політики у сфері запобігання та протидії корупції та розкритті ролі громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції; у критичному огляді досвіду реалізації антикорупційної політики в Україні та

Азербайджанській Республіці ; у представленні рекомендації щодо обміну найбільш ефективними практиками; у окресленні шляхів активізації міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією в органах публічної влади; у пропозиціях щодо вдосконалення сучасно-актуальних механізмів запобігання та протидії корупції та визначенні стратегічних векторів налагодження конструктивної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства.

Практичне значення та використання результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що теоретичні і методичні положення дослідження доведені до рівня конкретних рекомендацій які можуть бути використані в практичній роботі як законодавчих, так виконавчих органів державної влади різних рівнів, органами місцевого самоврядування у процесах, що пов'язані з розробкою нормативно-правових документів що спрямовані на запобігання та протидію корупції.

Зокрема, основні теоретичні положення, запропоновані висновки та рекомендації використано в роботі: Рівненської обласної ради під час проведення антикорупційних заходів , а також при внесенні змін до Антикорупційної програми Рівненської обласної ради на 2021-2023 рр. (довідка №01/12-263р від 22.07.2022 р.); Державної судової адміністрації України щодо формування ефективного механізму довгострокової взаємодії між інститутами громадянського суспільства антикорупційного спрямування та територіальними управліннями Державної судової адміністрації України (довідка №1/815-154 від 08.06.2022 р.); Департаменту соціального захисту населення Дніпропетровської обласної державної адміністрації при проведенні інформаційно-просвітницьких тематичних заходів, спрямованих на системне формування антикорупційної свідомості працівників адміністрації та її підрозділів, а також при налагодженні тісних зв'язків із громадськістю (довідка №3714/0/129-22 від 27.07.2022 р.).

Теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі, впроваджені в навчальний процес у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання при викладанні навчальних дисциплін «Публічна служба», «Правові засади публічної служби», «Публічна політика», «Вступ до спеціальності» у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (довідка № 44-45/1343 від .14.09. 2022 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Результати дослідження опубліковано в 12 наукових працях загальним обсягом 8,6 друк. арк. (особисто автора – 5,0 друк. арк.), серед яких: 2 статті в зарубіжних наукових виданнях, які мають цитування в наукометричних базах Web of Science, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у наукових виданнях інших держав та 5 публікацій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Основні ідеї та розробки, здійснені в рамках дисертаційного дослідження, у тому числі ті, що характеризують наукову новизну, практичне значення та

отримані особисто автором результати. Внесок автора в колективні наукові роботи конкретизовано у списку публікацій.

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Антонова Л. В., Абдуллаєв В. Корупція як чинник загрози національній безпеці. *Публічне управління та регіональний розвиток*, 12, 2021. С. 336-355. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/246>

DOI: [10.34132/pard2021.12.02](https://doi.org/10.34132/pard2021.12.02). (Особистий внесок автора: обґрунтування та характеристика загроз національній безпеці від впливу корупції та підвищення її рівня).

2. Абдуллаєв В. Досвід реалізації антикорупційної політики в Азербайджані: уроки для сучасної України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 15. С. 127-135. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2021/21.pdf
DOI: [10.32702/2306-6814.2021.15.127](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.15.127).

3. Абдуллаєв В. Роль громадянського суспільства у запобіганні та протидії корупції. *Публічне управління та митне адміністрування*, № 3 (30), 2021. С. 5-13. URL: <https://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2021/3/1.pdf>
DOI: <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2021-3.1>.

4. Абдуллаєв В. Особливості формування та функціонування сучасно-актуальних механізмів запобігання та протидії корупції. *Публічне управління та регіональний розвиток*, 14, 2021. С. 818-849. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/271/226>
DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2021.14.01>.

Статті у наукових виданнях інших держав

5. Liudmyla Antonova, Svitlana Lizakowska, Vagif Abdullayev, Piotr Lisowski International cooperation against corruption in public authorities / *PNAP* Том 46 № 3 / 2021. PP. 123-135. URL: <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/issue/view/53/37> (Особистий внесок автора: систематизовано шляхи активізації міжнародного співробітництва у боротьбі з корупцією в органах публічної влади).

Статті Scopus, WEB

6. Shpak Yurii, Bandura Ivan, Primush Roman, Dokalenko Varvara, **Abdullayev Vagif** (2022). Formation of Anti-Corruption Consciousness of Citizens as a Direction of Interaction of Public Authorities and Institutions of Civil Society. *International Journal of Computer Science and Network Security*. Vol. 22, No. 3, pp. 17-22. URL: http://ijcsns.org/07_book/html/202203/202203003.html. (Особистий внесок автора: визначено антикорупційну складову перспектив налагодження взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства; обґрунтовано стратегічні вектори налагодження конструктивної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства).

7. Antonova Liudmyla, Mishchenko Dmytro, Bandura Ivan, **Abdullayev Vahif**, Dolhy Oleksandr (2022), Interaction between public authorities and civil society institutions in the field of preventing and combating corruption Interacción y Perspectiva. *Revista de Trabajo Social* Vol. 12. No 1. pp. 76-92. URL: <https://www.produccioncientificaluz.org/index.php/interaccion/article/view/38129/42163> (Особистий внесок автора: обґрунтовано стратегічні вектори

налагодження конструктивної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства; окреслено особливості механізму взаємодії держави і громадянського суспільства у сфері запобігання та протидії корупції).

Опубліковані праці у виданнях апробаційного характеру

8. Абдуллаєв Вагіф. Досвід реалізації антикорупційних моделей найменш корумпованих країн світу – Данії та Сінгапуру: уроки для України та Азербайджану. Могилянські читання – 2020 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів : збірник тез XXIII всеукр. наук.-практ. конф (м. Миколаїв, 20 листопада 2020 р.). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2020. С. 97-99.

9. Абдуллаєв Вагіф. Особливості формування державної політики у сфері запобігання та протидії корупції. Ольвійський форум – 2020: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XIV міжнар. наук. конф. 4-7 червня 2020 р., м. Миколаїв : тези доп. : Актуальні проблеми юриспруденції. Публічне управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 88 с. С. 82-84.

10. Антонова Л. В., Абдуллаєв В. Перспективні напрями запобігання та протидії явищу корупції як чинника загрози національній безпеці. Модернізація професійної підготовки державних службовців в умовах глобальних викликів та сучасних змін в суспільстві : зб. тез міжнар. круглого столу, Україна–Литва, 08 липня 2021 р., м. Київ. С. 7-8.
<http://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/1850/files/1231.pdf>

11. Абдуллаєв В. Сучасний стан антикорупційної реформи України Могилянські читання – 2021 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: збірник тез XXIV всеукр. наук.-практ. конф (м. Миколаїв, 8-12 листопада 2021 р.). Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2021. С. 131-133.

12. Абдуллаєв Вагіф. Особливості формування та функціонування сучасно-актуальних механізмів запобігання та протидії корупції. Ольвійський форум – 2021: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XV міжнар. наук. конф. 10-13 червня 2021 р., м. Миколаїв : тези доп. : Актуальні проблеми юриспруденції. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 108 с. С. 100-102.

Структура та обсяг дисертації визначається метою, завданнями та предметом дослідження і композиційно складається із вступу, трьох розділів, що містять у собі дев'ять підрозділів, висновків, загального списку використаних джерел та додатків.

Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено грамотною мовою, логічно та послідовно. Матеріали дослідження викладені з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Характеристика особистості здобувача. Під час навчання в аспірантурі **Абдуллаєв Вагіф Ахмед огли** приймав участь у виконанні НДР, що проводилась кафедрою, ним була успішно виконана академічна частина програми навчання, не порушувались строки виконання запланованих індивідуальним планом заходів, показав високий рівень теоретичної підготовки, здатність ставити й творчо підходити до вирішення складних науково-практичних завдань, самостійно вести науковий пошук та проводити дослідження.

Особистими якостями **Абдуллаєв Вагіф** є наполегливість в оволодінні новими знаннями, висока організованість та відповідальне ставлення до роботи.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли** на тему **“Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки”**.

Вважати, що актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Абдуллаєва Вагіфа Ахмед огли** повністю відповідає спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування” та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283). Також відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.).

2. Рекомендувати дисертаційну роботу **“Державна політика у сфері запобігання та протидії корупції: порівняння досвіду України та Азербайджанської Республіки”**, подану **Абдуллаєвим Вагіфом Ахмед огли** на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Пропонувати Вченій раді Чорноморського національного університету імені Петра Могили клопотати про призначення:

Головою разової спеціалізованої вченої ради:

Ємельянова Володимира Михайловича д.держ.упр., професора, директора Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України;

Рецензентом

Тимофєєва Сергія Павловича, к.держ.упр., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України

Офіційними опонентами:

Івашову Людмилу Миколаївну - д. держ. упр., професора, професора кафедри публічного управління та митного адміністрування Університет митної справи та фінансів, Міністерства освіти та науки України, м. Дніпро, Україна.

Драгана Івана Олександровича - д. держ. упр., професора, завідувача кафедри національної безпеки, публічного управління та адміністрування Державного університету «Житомирська політехніка», м. Житомир, Україна.

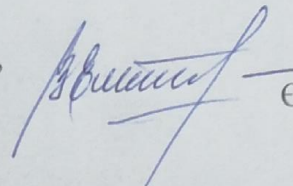
Карпеко Надію Миколаївну - к. держ. упр., доцента, **старшого викладача кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту** Національного університету цивільного захисту України м. Харків, Україна.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук:

– всього: “за” – 20, “проти” – 0, “утрималося” – 0.

Рецензенти:

доктор наук з державного управління,
професор

Ємельянов В.М.

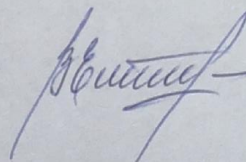
кандидат наук з державного управління,
доцент

Тимофєєв С.П.

Головуючий на засіданні:

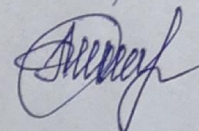
доктор наук з державного управління,
професор

Ємельянов В.М.

Секретар засідання:

кандидат наук з державного управління
доцент

Штирьов О.М.